

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розкрито роль основних засобів у діяльності підприємства, досліджено фактори, що впливають на ефективність їх використання. Розглянуто шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства з метою підвищення його економічного потенціалу.

Аннотация. Раскрыта роль основных средств в деятельности предприятия, исследованы факторы, влияющие на эффективность их использования. Рассмотрены пути повышения эффективности использования основных средств предприятия с целью повышения его экономического потенциала.

Annotation. The article reveals the role of the fixed assets of a company, the impact of factors influencing the effectiveness of their use. Ways to improve the efficiency of the fixed assets use with the purpose of raising its economic potential are examined.

Ключові слова: основні засоби, ефективність, технічний стан, виробничі потужності, економічний потенціал.

Основні засоби відіграють значну роль у процесі виробництва, оскільки вони у своїй сукупності утворюють виробничо-технічну базу і визначають виробничу потужність підприємства. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну. Зважаючи на це, питання підвищення ефективності використання основних засобів є досить важливим для кожного підприємства.

Проблему щодо пошуку шляхів підвищення ефективності використання основних засобів підприємства досліджували й описали у своїх роботах такі економісти, як: Мацибора В. І., Збарський В. К., Пашнюк Л. О., Покропивний С. Ф., Турило А. М., Ковальчук І. В. та ін.

Основні засоби підприємства – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом [1].

Ефективність основних засобів – результат у вигляді отриманого ефекту, що співвідноситься з витраченими ресурсами.

Вирішення завдання підвищення ефективності використання основних засобів і потужностей підприємства означає збільшення кількості продукції, яка виробляється, підвищення її якості, зниження собівартості одиниці продукції і виробництва в цілому, зростання потенціалу. Вдосконалення структури основних засобів, балансу виробничих потужностей приводять до зменшення витрат підприємства на їх екстенсивне нарощування під час зміни обсягів і номенклатури продукції, яка виготовляється.

Основні засоби – одна з найважливіших частин і засобів виробництва. Сучасна наука виробила велику кількість підходів до оцінювання ефективності використання основних засобів (таблиця).

Підходи різних авторів до оцінювання ефективності використання основних засобів

Автори	Підходи до оцінювання ефективності використання основних засобів
Покропивний С. Ф., Круш П. В., Подвійна В. І.	Наголошують дві підсистеми показників: 1) показників ефективності відтворення ОЗ; 2) показників використання ОЗ
Бондар Н. М.	Наголошує чотири підсистеми показників основних засобів: 1) показники стану та руху ОЗ; 2) показники завантаження ОЗ; 3) показники технічного оснащення підприємства; 4) показники ефективності використання ОЗ
Скляренко В. К. та Прудніков В. М.	Виділяють чотири групи показників основних засобів: 1) показники екстенсивного використання ОЗ; 2) показники інтенсивного використання ОЗ; 3) показники інтегрального використання ОЗ; 4) узагальнюючі показники використання ОЗ, які характеризують ремонтні аспекти використання ОЗ у цілому на підприємстві
Мацибора В. І. та Збарський В. К.	Виділяють три групи показників ОЗ: 1) показники, які характеризують відтворення ОЗ, тобто їх технічний стан; 2) показники, які характеризують оснащеність підприємства ОЗ; 3) показники, які характеризують ефективність використання основних виробничих засобів підприємства

Таким чином, наведені сучасні підходи до оцінювання ефективності використання основних засобів досить різноманітні, але в переважній більшості ґрунтуються на одних оцінних показниках.

У наш час існують різні проблеми підвищення ефективності використання основних виробничих засобів і потужностей підприємств.

Від вирішення цих проблем залежить місце підприємства в промисловому виробництві, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку. Будь-яке підприємство незалежно від форми власності й виду діяльності повинне постійно розглядати рух своїх основних виробничих засобів, їх склад та стан, ефективність використання.

Для вирішення завдання підвищення використання основних засобів та отримання бажаних результатів у діяльності підприємства повинні бути розроблені конкретні шляхи, спрямовані на поліпшення використання основних засобів, практичне застосування яких дасть змогу використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності, а також визначити основні чинники, що сприятимуть цьому [2].

Головною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних засобів підприємства є зростання обсягу виробництва продукції.

Виділяють два основних напрями підвищення ефективності використання основних засобів, таких, як: інтенсивні та екстенсивні [3].

До інтенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних засобів можна зарахувати такі прийоми:

- 1) механізація та автоматизація виробництва;
- 2) технічне переозброєння та модернізація підприємства;
- 3) удосконалення технологічних процесів;
- 4) скорочення тривалості операційного циклу виробництва;
- 5) застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом;
- 6) підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу.

Екстенсивні напрями підвищення використання основних засобів такі:

- 1) скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами тощо, підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання;
- 2) збільшення кількості машино-змін роботи обладнання та зменшення кількості устаткування, що не працює;
- 3) введення додаткового обладнання.

Поряд із технічними й організаційними факторами важливу роль у підвищенні ефективності використання основних засобів повинні відігравати фактори матеріального стимулювання працівників підприємств.

Підвищення ефективності використання основних засобів у даний час має велике значення. Підприємства, що мають в своєму розпорядженні основні засоби, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, збільшувати час роботи обладнання, поліпшувати склад, структуру і склад основних засобів, але і максимально підвищувати ефективність використання того, що є із застосуванням переважно інтенсивних методів. Тому, щоб використання основних засобів було справді економічно вигідним та ефективним, необхідно стежити за його технічним станом; залучати фахівців під час проведення складних ремонтів; вивчати ринки виробництва; залучати спеціалістів маркетингового відділу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва; усувати простої; модернізувати устаткування; поліпшувати склад, структуру й стан основних фондів підприємства; вдосконалювати планування, управління й організацію праці та виробництва; знижувати фондомісткість; підвищувати фондовіддачу та продуктивність праці на підприємстві.

Література: 1. Городня Т. А. Обґрунтування стратегії підвищення ефективності відтворення та використання основних виробничих засобів підприємства / Т. А. Городня // Науковий вісник НЛТУ. – 2010. – № 18.5. – С. 287–290. 2. Мацибора В. І. Економіка підприємства : навч. посібн. для вузів / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. – К. : Каравела, 2010. – 312 с. 3. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / В. Г. Швець. – К. : Знання, 2010. – 447 с. 4. Економіка підприємства : підручник / під ред. Й. М. Петрович. – 2-ге вид., виправл. – Львів : Магнолія, 2010. 5. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній ; за ред. проф. А. Г. Загороднього. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2011. – 487 с. 6. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : навч. посібн. / І. В. Ковальчук. – К. : Знання, 2009. – 679 с. 7. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 2011. – 528 с.